

Naturmål for Solbjerg Sø

Dato for udarbejdelse: Januar 2023

Dato for gennemgang med forpagter:

Formål med dokumentet "Naturmål"

Formålet med forvaltning af arealet er at fremme og udvikle naturværdien og biodiversiteten, samtidig med at friluftslivets muligheder sikres, samt at landskabselementer og kulturhistorie bevares.

Naturmål:

- udarbejdes med henblik på at styrke dialogen mellem Naturstyrelsen og arealets forpagter/dyreholder.
- beskriver hvad forpagterens/dyreholderens indsats skal bidrage til, således at forpagter/dyreholder får indsigt i det konkrete formål med forvaltningen af arealet og derved aktivt kan bidrage til at fremme arealets naturværdier.
- tager udgangspunkt i de relevante planer for området herunder driftsplaner, Natura 2000-plejeplaner og fredningskendelser.

Lokalitet

Solbjerg Sø (8,4 ha)

Figur 1: Oversigtskort, forpagtningsareal med rødt omrids.

Figur 2: Oversigtskort

Formålet med naturforvaltningen på arealet

Arealet rummer allerede en spændende sammensætning og variation af tørre og våde naturtyper, samt en blanding af lysåbne arealer med gamle træer og tornede buske. Denne variation i landskabet giver levesteder for mange forskellige arter.

Målet med naturplejen er at opretholde og forbedre partierne med artsrig vegetation og opnå en rigere artssammensætning på resten af græsningsområdet. Således at hele arealet kan bidrage med blomstrende urter og levesteder til sommerfugle, vilde bier og andre insekter.

En ekstensiv afgræsning af arealet over en lang græsningssæson (tilnærmet helårsgræsning) vil være med til at modvirke den gradvise tilgroning af arealets lysåbne dele, og samtidig skåne de blomstrende urter i blomstringssæsonen, til gavn for sommerfugle og andre insekter.

Kreaturerne vil efterlade gødningsklatter til møgbillerne og andre tilknyttede insekter og dermed øge fødeudbuddet for fugle på arealet.

Tilstand

Hoveddelen af græsningsarealet er registreret som § 3 eng og overdrev. På arealet er både højtliggende tørre dele med overdrev samt lavtliggende engarealer mod søbredden. Højtliggende i terrænet findes et langstrakt ældre krat, som giver fint læ og ly til de græssende dyr og har et netværk af dyrestier. Den østligste del er tidligere dyrket mark, som har ligget brak et par år, og vil fra 2022 overgå til græsningsareal.

Området har en lang kontinuitet og indeholder fine naturværdier, bl.a. fugtige partier med orkideen Maj-gøgeurt samt de fine fugtighedsarter engkarse, mangeblomstret frytle og overdrevarsarter som katteskæg, djævelsbid, blåhat, tormentil, vellugtende gulaks, kornet stenbræk og almindelig kongepen. Se samlet artsliste for arealet her: [artsliste fra arter.dk](https://artsliste.fra.arter.dk)
For at bevare de landskabelige værdier blev i alt 354 hektar af Solbjerg Sø's nærmeste omgivelser fredet i 1964 og 1965.

Særlige forhold

Der er adgang til arealet fra den offentlige grusvej Søgårdsvej, fra Vitved. Der vil blive opsat et bordebænke sæt ved syd-østenden af arealet uden for indhegningen, samt en klaplåge ind til arealet, så der er let adgang til indhegningen.

Fokusarter og strukturer

Djævelsbid

Rosetplanten djævelsbid vokser på arealet langs Solbjerg Sø. Den har en høj artscore og indikerer god naturtilstand. Man finder den ofte i artsrige urtedominerede plantesamfund og dens levesteder opretholdes bedst med en lang stabil græsning, for at arealet holdes lysåbent og varieret. Djævelsbids blomster er en vigtig fødekilde for sommerfugle, svirrefluer, humlebier og andre vilde bier i sensommeren og langt ind i efteråret.

Maj-gøgeurt

Orkideen Maj-gøgeurt vokser i de fugtigste partier i den østlige ende af arealet langs Solbjerg Sø. Arten er fredet ved Artsfredningsbekendtgørelsens bilag 2. Den har en høj artscore og lang kontinuitet. Orkideen trives med ekstensiv græsning, og man finder den ofte i vældprægede enge, med kalkholdig bund. Dens levesteder opretholdes bedst med en lang stabil græsning, for at arealet holdes lysåbent og varieret.

Blomstrende træer og buske

På en længere strækning af arealet er der et gammelt tæt krat med mange blomstrende buske og træer som slåen og benved. De blomstrende træer og buske er en vigtig fødekilde for sommerfugle, svirreflugter, humlebier og andre vilde bier og er med til at skabe læ og ly for både insekter og områdets ynglende fugle .

Stor gradient fra tørre til fugtige naturtyper

Arealet varierer fra højtliggende overdrev til fugtige vældprægede lavtliggende arealer og helt ned til kanten af Solbjerg Sø. Græsningsarealet er meget langstrakt. Der forekommer derfor en lang zone med denne værdifulde variation fra tør til vådbund og kan derfor indeholde mange forskellige levesteder for både flora og fauna.

Beskyttelse, arealudpegning og registreringer

Lokalitet	Naturværdi	International beskyttelse	National beskyttelse (NBL §3, fortidsminder mm.)	Fredning og/eller reservat
Solbjerg Sø	Lokal bioscore: 1-12	Natura 2000: <i>Arealet er ikke inden for et Natura 2000-område.</i>	<i>Det meste af arealet er NBL § 3 Eng og Overdrev.</i>	<i>Arealfredning "Solbjerg Sø Sydvest".</i>
	HNV: 1-8	Bilag IV: <i>Ingen registrerede bilag IV-arter på arealet.</i>		

Driftshistorie

Størstedelen af arealet har været græsset i mere end 70 år. I den østlige ende er et delareal som har været dyrket indtil for få år siden. Dette areal skal nu indgå som en del af græsningsarealet.

Forvaltningstiltag

Der ønskes et lavt græsningstryk over en lang græsningssæson dvs. at dyrene går på arealet så længe som vejret tillader det – gerne hele året. Altså en tilnærmet helårsgræsning, hvor dyrene kan tages hjem ved ekstreme vejrforhold, som længerevarende hård frost eller ekstrem tørke.

Der foretrækkes dyr med naturplejende egenskaber, dvs. heste og/eller kreaturer af robuste racer. Hestene skal være af de robuste racer der er nævnt i [Bekendtgørelse om udegående heste](#) (*Islandsheste, konik-hest, przewalski-hest, exmoor ponyer og shetlandsponyer*).

Kreaturerne skal ligeledes være af robuste racer, som nævnt i [Faktaark om Robuste husdyrracer](#) (*Aberdeen-Angus, Galloway, Dexter, Hereford, Skotsk Højlandskvæg m.fl.*).

Græsningstrykket vil blive fulgt og justeret om nødvendigt.

Lokalitet	Græsnings- tryk SK/ha	Dyre- racer	Tilskuds- fordring ja/nej - lokalitet	Tidspunkt for indsats ved udbinding brug: sommer, vinter, helårsgræsning	Andre indsatser brand, rydning, slæt, vandstandsforhold
Solbjerg Sø	0,3-0,5 SK/ha	Hårdføre racer af Kreaturer og/eller heste	Nej	Tilnærmet helårsgræsning	Der skal etableres nyt hegn om arealet, som tidligere har været opdelt i mindre arealer.

Planteliste - indikator for naturtilstand

Disse arter, som indikerer god naturtilstand på lysåbne naturtyper, er fundet på arealet (arter med score mellem 4 og 7). Derudover findes følgende invasive og/eller problemarter (score -1).

Se appendiks 1 i Fredshavn et al (2012). Naturstyrelsens registreringsprojekt 2011-13.

<https://mst.dk/media/114434/tekniskanvisningtilfeltregistrering.pdf> og

Fredshavn, J.R. & Ejrnæs, R. (2007). Beregning af naturtilstand.

https://www.dmu.dk/Pub/FR599_2udgave.pdf

Art	Score
Djævelsbid	7
Tormentil	6
Hunde-viol	6

Art	Score
Kornet stenbræk	4
Engkarse	4
Vellugtende gulaks	4

<i>Maj-gøgeurt</i>	<i>5</i>
<i>Almindelig knopurt</i>	<i>5</i>
<i>Liden skjaller</i>	<i>5</i>
<i>Liden klokke</i>	<i>5</i>
<i>Katteskæg</i>	<i>5</i>
<i>Stor knopurt</i>	<i>5</i>

<i>Blåhat</i>	<i>4</i>
<i>Håret høgeurt</i>	<i>4</i>
<i>Hulkravet kodriver</i>	<i>4</i>
<i>Mangeblomstret frytle</i>	<i>4</i>

Evaluering (ved næste revision af forpagtningsaftale- max 5 år)

Besigtigelse min. én gang om året med fotos

Min. én årlig notering af græsningstryk

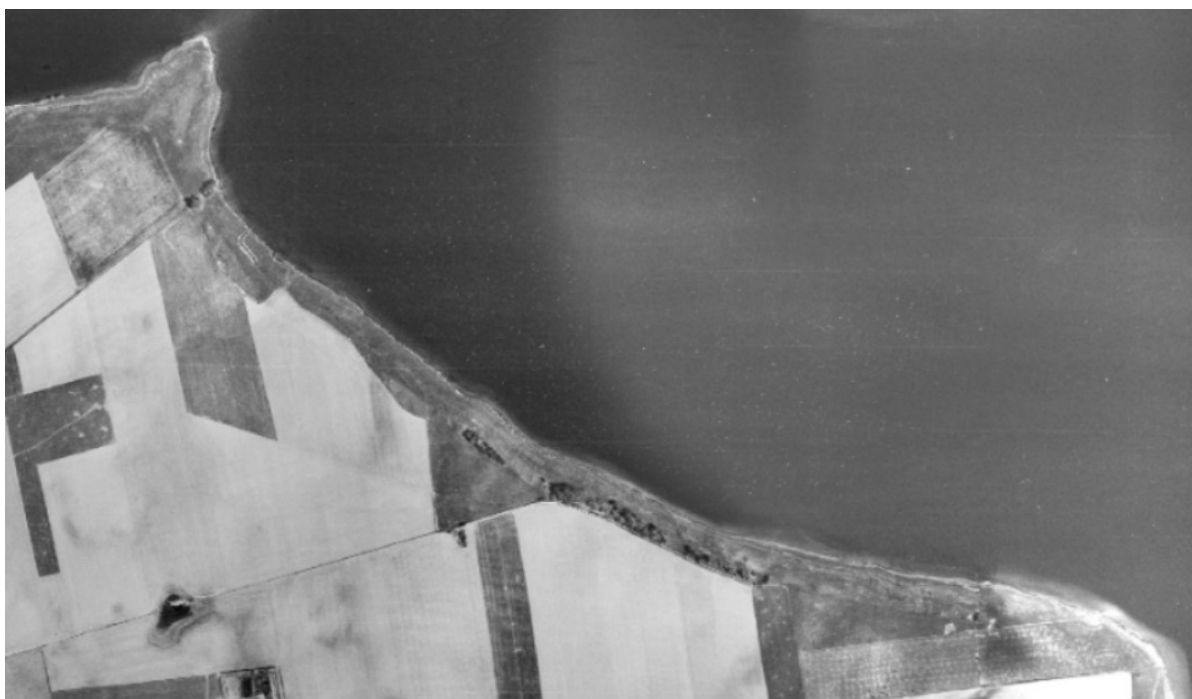
Emne	Opnåelse	Beskrivelse
Er beskrevne indsatser gennemført?	<i>Ja/nej/delvis</i>	
Er beskrevne målsætninger opnået?	<i>Ja/nej/delvis</i>	
Er der nye trusler eller problematikker identificeret?	<i>Ja/nej</i>	<i>Beskriv</i>
HNV eller bioscore stabil eller forbedret?	<i>Ja/nej</i>	
Hvis Natura 2000, er naturtilstanden jfr. NOVANA afrapporteringen forbedret?	<i>Hvis relevant</i>	
Skal arealets målsætning eller virkemidler revideres?	<i>Ja/nej</i>	
Er nye sjældne eller beskyttede arter registreret på arealet?	<i>Ja/nej</i>	<i>Hvis ja hvilke</i>
I hvilket omfang er indikatorer for god naturtilstand tilstede?	<i>Eksempelvis bar jord, tuer, mos, krat, naturlig hydrologi mv.</i>	
Er forvaltningstiltag beskrevet i naturmål revideret efter udbudsrunderen?	<i>Ja/nej</i>	
Andet		

Bilag

Kort

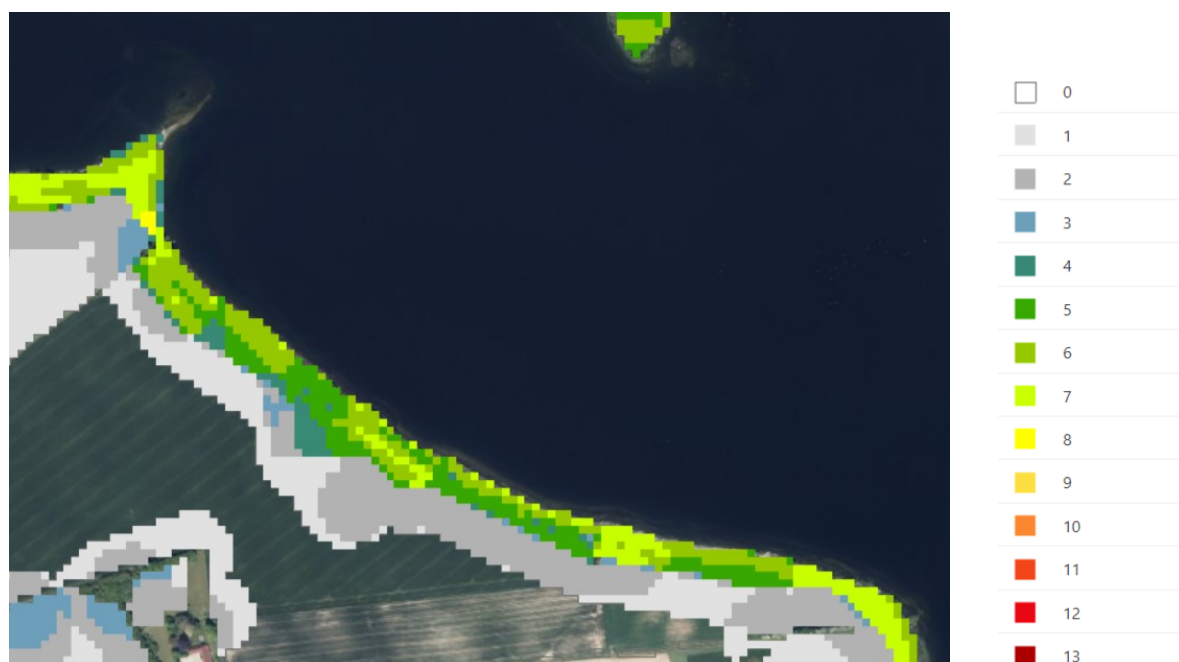
Figur 3: Arealer kortlagt efter Naturbeskyttelseslovens § 3 (orange= overdrev, grøn=eng)

Figur 4: luftfoto fra 1954, som viser arealets lange kontinuitet, hvor også det gamle krat ses tydeligt på arealet.

Figur 5: Lokal bioscore for arealet.

Figur 6: HNV værdier for arealet